

Informacja na temat ankiety o sytuacji lokalowej jednostek UW (wersja finalna)

1. Tło

Wiosną 2013 r. Komisja Organizacji i Rozwoju Przestrzennego UW (KORP) zwróciła się do kierowników jednostek administracyjnych UW z prośbą o wypełnienie ankiety charakteryzującej sytuację lokalową. Powodem uruchomienia ankiety było przekonanie członków KORP o tym, że sytuacja lokalowa UW poprawia się, ale nierównomiernie i zapewne niektóre wydziały cierpią na niedostatek przestrzeni bardziej niż inne. Członkowie KORP spodziewali się, że wyniki ankiety pozwolą władzom Uniwersytetu na podejmowanie najtrafniejszych decyzji odnośnie gospodarowania posiadaną przestrzenią, jak również decyzji o inwestycjach, mających na celu wyposażenie jednostek UW w infrastrukturę uzasadnioną ich działalnością.

2. Metoda

Ankieta składała się z 5 części, dotyczących – odpowiednio – (1) posiadanych zasobów lokalowych, (2) liczby studentów I i II stopnia, (3) przychodów "niealgorytmicznych", (4) pracowników oraz doktorantów, i (5) potrzeb perspektywicznych. Pierwsze cztery części miały być wypełnione na podstawie informacji przechowywanych w Centrali UW, natomiast ostatnia wymagała opinii kierowników jednostek organizacyjnych. W celu weryfikacji poprawności i aktualności informacji przechowywanej w Centrali UW, pierwsze cztery części wypełnionej ankiety zostały rozesłane dziekanom wydziałów.

Okazało się, że niektóre informacje wymagały uściślenia lub aktualizacji. WPiA sygnalizował potrzebę korekty metrażu (w górę); WF skorygował nieco liczbę pracowników naukowych (w górę), liczbę wszystkich zatrudnionych oraz przychody z chesnego (w dół); WFiS rozdzielił zbiorcze dane na części dotyczące Instytutu Filozofii oraz Instytutu Socjologii, jak również skorygował metraż (w górę); WGiSR skorygował chesne (w dół); zaś WZ skorygował metraż (w górę). Z uwagi na to, że celem ankiety była identyfikacja jednostek dysponujących najmniej korzystną sytuacją lokalową, można uznać, że informacje przechowywane w Centrali UW – jakkolwiek wymagające niekiedy uściślenia – nadają się do takiego celu.

3. Ograniczenia danych

Aby jak najpełniej ocenić potrzeby lokalowe, w ankiecie zapotrzebowano informacje dotyczące wykorzystywanej przestrzeni w rozbiciu na kilka kategorii pomieszczeń – m.in. na sale wykładowe i ćwiczeniowe, czytelnie, laboratoria i inne. Orientując się, że w niektórych jednostkach sygnalizowany jest deficyt nie tyle przestrzeni w metrach kwadratowych, co raczej deficyt sal wykorzystywanych na zajęcia w małych grupach ćwiczeniowych, w ankiecie, pytano również o liczbę takich sal. Niestety nie wszystkie jednostki podały stosowną informację.

Aby jak najpełniej ocenić stopień wykorzystania dostępnej przestrzeni, w ankiecie zapotrzebowano informacje wskazujące na skalę działalności dydaktycznej i badawczej. O pierwszej miała świadczyć nie tylko liczba studentów, ale również liczba zajęć liczona w

"grupo-godzinach". Niestety niektóre jednostki organizacyjne nie podały takiej informacji. Z kolei o drugiej miała świadczyć nie tylko suma zewnętrznych grantów, ale również liczba "osobo-miesiący", obrazująca intensywność zaangażowania wykonawców. Okazało się jednak, że wskaźnik ten jest liczony tylko dla pewnych typów grantów i część jednostek nie byłaby w stanie łatwo podać takich danych. W rezultacie ocena skali działalności dydaktycznej i badawczej musiała zostać ograniczona do prostszych informacji, zawartych w sprawozdawczości, którą na UW powszechnie się gromadzi.

Nieoczekiwaną trudnością okazało się zebranie danych o doktorantach stacjonarnych. Nie są oni pracownikami UW, a więc Biuro Spraw Pracowniczych ich nie uwzględnia. Są oni formalnie studentami, ale z jakiegoś powodu, Biuro Spraw Studenckich nie dysponuje danymi takimi jak w przypadku studentów I i II stopnia. W rezultacie informacje na temat doktorantów pochodziły z danych dostarczonych przez kierowników jednostek organizacyjnych. Jednak z uwagi na to, że nie wszyscy dziekani dostarczyli odpowiednich danych, trzeba było w pierwszym podejściu zrezygnować z uwzględnienia doktorantów. A szkoda, bo w wielu jednostkach są oni odpowiedzialni za część dydaktyki, uczestniczą w badaniach naukowych i – podobnie jak pracownicy – powinni dysponować odpowiednią przestrzenią biurową.

Większość kierowników jednostek organizacyjnych podała pewne potrzeby perspektywiczne, kierując się planami badawczymi lub prognozami działalności dydaktycznej. W kilku przypadkach – np. na WG – sygnalizowano plany znacznego zwiększenia liczby studentów, pomimo spadku w latach 2008-2012. W kilku przypadkach ankieta wskazuje na znaczny spadek liczby studentów, jednak kierownicy jednostek nie prognozują dalszego ograniczenia działalności dydaktycznej.

Biorąc pod uwagę ograniczenia danych, bardzo szeroka ocena sytuacji lokalowej jednostek organizacyjnych UW jest utrudniona. Została ona dokonana tylko wewnętrznie dla UW, bez prób odniesienia do warunków panujących na innych uczelniach. Ankieta pozwala jedynie na porównania pomiędzy różnymi wydziałami UW, a nie na ocenę, czy jednostki te mają wystarczająco dużo dostępnej przestrzeni dydaktycznej, badawczej lub administracyjnej.

4. Wyniki

Dzięki ankiecie, udało się zgromadzić dane, które wszechstronnie charakteryzują liczbowo 20 jednostek organizacyjnych UW, będących wydziałami w roku akademickim 2012/2013. Tylko 4 wydziały – WG, WMIiM, WPe i WPs – mają po jednej siedzibie. Pozostałe dysponują kilkoma lokalizacjami. Niektóre z nich starają się z poszczególnymi lokalizacjami wiązać wyodrębnione instytuty lub kierunki studiów. Inne jednak korzystają z różnych budynków tylko dlatego, że nie dysponują pojedynczą siedzibą, w której można byłoby prowadzić działalność. Przy obliczaniu wskaźników posłużono się łączną powierzchnią zajmowaną przez poszczególne wydziały, bez uwzględnienia ich wielorakich lokalizacji.

Obliczone wskaźniki mają informować o metrażu przypadającym na jednostkę działalności dydaktycznej lub badawczej. Przy tym dysponujemy osobno metrażem sal wykładowych i ćwiczeniowych, laboratoriów, bibliotek, biur i pomieszczeń administracyjnych. W roli danych informujących o skali działalności dydaktycznej przyjęto liczbę studentów I i II stopnia (lub jednolitych magisterskich) i przychody z czesnego. W roli danych informujących o skali działalności badawczej przyjęto budżety uruchomionych programów badawczych finansowanych przez podmioty zewnętrzne. Dodatkowo uwzględniono liczbę pracowników

naukowych (w rozbięciu na samodzielnych i niesamodzielnych) oraz łączną liczbę pracowników.

Tablica 1

Wskaźniki sytuacji lokalowej wydziałów UW

	W+Ć/ST	ADM/ST	BIB/ST	M2/ST	NAU/BB	M2/CZ	M2/PRA
AL	4,19	1,98	0,22	11,42	0,12	1,24	29,50
WB	2,23	0,95	0,69	26,74	0,24	25,66	78,47
WC	3,55	0,61	0,32	23,93	0,24	19,34	71,53
WDiNP	0,45	0,12	0,05	1,28	1,02	0,40	23,37
WFiS	0,40	0,26	0,96	3,63	0,22	2,61	26,18
WF	4,98	1,15	0,43	19,05	0,10	16,89	58,73
WGiSR	1,04	0,25	0,69	4,54	1,37	5,34	34,09
WG	2,76	0,58	0,58	20,42	0,82	40,74	78,65
WH	0,85	0,28	0,63	3,66	0,32	1,65	25,33
WLS	0,79	0,15	0,29	2,87	2,12	1,55	35,00
WMIIM	1,75	0,64	0,53	10,23	0,24	11,93	52,03
WNE	0,76	0,16	0,21	2,20	0,26	0,89	29,96
WNe	0,85	0,18	0,38	2,64	8,82	1,25	28,24
WO	2,75	0,21	0,42	2,21	1,17	1,00	15,87
WPe	0,43	0,11	0,13	1,70	3,28	0,98	35,22
WPo	0,54	0,16	0,25	1,72	0,41	1,69	19,90
WPiA	0,29	0,14	0,12	1,65	1,68	0,30	34,68
WPs	0,66	0,30	0,16	2,76	0,31	0,54	32,98
WSNSiR	0,72	0,17	0,16	2,24	0,89	1,07	21,92
WZ	0,54	0,14	0,15	2,49	4,30	0,61	80,95
UW	0,89	0,24	0,27	4,02	0,29	1,42	41,90

W Tabeli 1 uwzględniono wyłącznie te wskaźniki, których obliczenie było możliwe dla wszystkich wydziałów (mimo iż – oczywiście – dla różnych wydziałów mogą mieć one różne znaczenie). Tytuły kolumn są dość łatwe do rozszyfrowania, ale poniżej podano ich pełne nazwy.

- W+Ć/ST - sale wykładowe i ćwiczeniowe na 1 studenta [m²/głowę]
- ADM/ST - pomieszczenia administracyjne na 1 studenta [m²/głowę]
- BIB/ST - pomieszczenia biblioteczne na 1 studenta [m²/głowę]
- M2/ST - łącznie powierzchnia na 1 studenta [m²/głowę]
- NAU/BB - pomieszczenia naukowe na budżety badawcze [m²/1000 zł]
- M2/CZ - łączna powierzchnia na przychody z czesnego [m²/1000 zł]
- M2/PRA - łączna powierzchnia na 1 pracownika [m²/głowę].

W poszczególnych wierszach znajdują się wskaźniki dla poszczególnych wydziałów, zaś w ostatnim – średnie wartości dla całego UW.

I tak, średnio dla UW, powierzchnia sal wykładowych i ćwiczeniowych przypadająca na jednego studenta wynosi niespełna metr kwadratowy. Powierzchnia pomieszczeń administracyjnych – 0,24 m², bibliotecznych – 0,27 m², zaś łącznie – 4,02 m². Łącznie, w przeliczeniu na jednego pracownika – jest ona równa 41,90 m². Powierzchnia pomieszczeń

naukowych przypadająca na 1000 zł budżetów badawczych wynosi 0,29 m², zaś łączna powierzchnia przypadająca na 1000 zł przychodów z czesnego – 1,42 m².

Analogiczne wskaźniki obliczone dla poszczególnych wydziałów są zróżnicowane. W uproszczeniu te, dla których są one powyżej średniej, charakteryzują się względnie korzystniejszą sytuacją, pozostałe zaś – cierpią na większy deficyt przestrzeni. Do pewnego stopnia liczby te są trudne do porównywania, ponieważ poszczególne wydziały mają nieporównywalne profile. Na przykład wydziały przyrodnicze wymagają funkcjonowania specjalnych laboratoriów, zaś wydziały humanistyczne muszą prowadzić seminaria w mało licznych grupach. Tym niemniej pewne ogólne prawidłowości dadzą się zauważyć.

Dla każdego wskaźnika można zidentyfikować wydział, którego sytuacja jest szczególnie niekorzystna. Na przykład pod względem powierzchni sal wykładowych i ćwiczeniowych WPiA ze wskaźnikiem 0,29 wobec 0,89 średnio dla UW sytuuje się zdecydowanie poniżej innych. Z kolei pod względem powierzchni bibliotecznej, która średnio na UW wynosi 0,27, WDiNP ze wskaźnikiem zaledwie 0,05 wydaje się cierpieć na największy deficyt przestrzeni. Natomiast pod względem powierzchni przypadającej na jednego pracownika, najgorzej wypadł WO.

Tablica 2

Alternatywne wskaźniki sytuacji lokalowej wydziałów UW

	W+Ć/ST	ADM/ST	BIB/ST	M2/ST	NAU/BB	M2/CZ	M2/PRA
AL	3,53	1,67	0,18	9,62	0,12	1,24	27,72
WB	2,01	0,85	0,62	24,04	0,24	25,66	65,20
WC	3,01	0,51	0,27	20,30	0,24	19,34	54,72
WDiNP	0,44	0,11	0,04	1,24	1,02	0,40	22,46
WFiS	0,34	0,22	0,83	3,15	0,22	2,61	20,88
WF	4,39	1,02	0,38	16,81	0,10	16,89	46,47
WGiSR	1,01	0,24	0,67	4,41	1,37	5,34	31,75
WG	2,61	0,55	0,55	19,28	0,82	40,74	68,69
WH	0,82	0,27	0,60	3,51	0,32	1,65	24,11
WLS	0,77	0,14	0,28	2,77	2,12	1,55	35,00
WMIiM	1,64	0,60	0,50	9,58	0,24	11,93	47,56
WNE	0,73	0,15	0,20	2,11	0,26	0,89	25,19
WNe	0,78	0,17	0,35	2,42	8,82	1,25	23,31
WO	2,53	0,19	0,39	2,04	1,17	1,00	15,67
WPe	0,42	0,11	0,12	1,64	3,28	0,98	34,90
WPo	0,48	0,15	0,23	1,54	0,41	1,69	14,91
WPiA	0,28	0,13	0,11	1,57	1,68	0,30	32,31
WPs	0,63	0,28	0,16	2,63	0,31	0,54	28,94
WSNSiR	0,68	0,16	0,15	2,12	0,89	1,07	21,92
WZ	0,53	0,14	0,15	2,43	4,30	0,61	69,66
UW	0,84	0,22	0,26	3,79	0,29	1,42	36,72

Tablica 1 była przedmiotem dyskusji na posiedzeniu KORP dnia 23 października 2013. Uczestnicy zwrócili uwagę, iż nieuwzględnienie doktorantów (spowodowane specyficznym

statusem prawnych tych osób) może prowadzić do błędnych wniosków. Zwrócono również uwagę, iż informacje dotyczące doktorantów są dostępne w Rektoracie i powinny zostać w ankiecie uwzględnione. Doktoranci mogą zmienić obraz sytuacji na dwa sposoby. Po pierwsze – jako studenci – wymagają odpowiedniej przestrzeni dydaktycznej podobnie jak studenci pierwszego i drugiego stopnia. Po drugie, część doktorantów uczestniczy w badaniach naukowych i prowadzi zajęcia dydaktyczne, co wymaga zarezerwowania dla nich odpowiedniej przestrzeni, tak jak dla pracowników.

Do liczby studentów ujętej w Tabelicy 1 należy więc dodać wszystkich doktorantów, niezależnie od tego, czy są oni stacjonarni czy niestacjonarni i niezależnie od tego, czy pobierają stypendium. Natomiast po stronie *de facto* pracowników należałoby dodać tylko tych, którzy pobierają stypendium (które w przeliczeniu na jedną godzinę prowadzonych zajęć dydaktycznych odpowiada w przybliżeniu stawce płaconej pracownikom naukowo-dydaktycznym). Odpowiada to założeniu, że doktoranci stacjonarni nie pobierający stypendium nie wymagają zazwyczaj przestrzeni w takim samym stopniu, co pracownicy. Nie jest to całkiem poprawne, ponieważ na niektórych wydziałach stypendia są przyznawane na podstawie wyników w nauce i w badaniach, niezależnie od tego, czy doktorant pełni zadania "pracownicze". Tym niemniej – w przybliżeniu – przyjęte klasyfikacje pozwalają na uzyskanie nieco lepszego obrazu sytuacji lokalowej poszczególnych wydziałów.

Okazało się, że modyfikacja obliczeń – odzwierciedlona w Tabelicy 2 – nie zmienia radykalnie wyników. Średnio dla UW, powierzchnia sal wykładowych i ćwiczeniowych przypadająca na jednego tak rozumianego studenta (a więc łącznie z doktorantami) wynosi tylko nieco mniej. Powierzchnia pomieszczeń administracyjnych – 0,22 m², bibliotecznych – 0,26 m², zaś w sumie – 3,79 m². Łącznie, w przeliczeniu na jednego pracownika (tym razem wraz z doktorantami stacjonarnymi pobierającymi stypendia) – jest ona równa 36,72 m².

Tak jak poprzednio, sytuacja poszczególnych wydziałów jest zróżnicowana. Ze wskaźnikiem 0,28 m² na studenta (licząc studentów wszystkich stopni), WPiA ponownie wypada znacznie poniżej przestrzeni przypadającej na studenta na całym Uniwersytecie. Podobnie jak w Tabelicy 1, również w Tabelicy 2 WDiNP dysponuje najniższym na UW wskaźnikiem powierzchni bibliotecznej przypadającej na studenta (0,04 m²). Natomiast dodanie doktorantów sprawia, że pod względem całkowitej przestrzeni przypadającej na pracownika WPo wypada jeszcze gorzej niż WO (odpowiednio 14,91 m² i 15,67 m²).

Osobliwa jest sytuacja WNE. Jest to jedyny wydział UW, który zarówno w Tabeli 1, jak i Tabeli 2 wypada zawsze poniżej średniej dla UW. Wynika z tego, że deficyt przestrzeni na tym wydziale jest – w skali UW – najdotkliwszy. Sytuacja ta powinna być jeszcze skonfrontowana z potrzebami perspektywistycznymi. Liczba przyjmowanych studentów na WNE uległa nieznacznemu zmniejszeniu w latach 2008-2012. Biorąc jednak pod uwagę rekrutację w ostatnich latach, jej głębszy spadek jest mało prawdopodobny i nie mógłby stanowić czynnika likwidującego deficyt przestrzeni.

5. Wnioski

Przeprowadzona ankieta nie jest w stanie odpowiedzieć na pytanie, jaki metraż jest uzasadniony dla poszczególnych jednostek organizacyjnych UW. Różnice są nieuniknione i wynikają ze specyfiki dyscyplin uprawianych na poszczególnych wydziałach. W szczególności wydziały przyrodnicze muszą dysponować laboratoriami, które gdzie indziej

mogą nie być konieczne. Tym niemniej niepokojące jest utrzymywanie się drastycznych różnic także pomiędzy jednostkami, które funkcjonują w podobnych dziedzinach nauki.

Ankieta nie pozwala również na porównanie sytuacji UW z sytuacją panującą na innych uczelniach (choćby krajowych, nie mówiąc już o zagranicznych). Porównanie takie wymagałoby sięgnięcia po informacje, które nie są łatwo lokalnie dostępne. Pozwala jednak władzom UW na ogólną orientację odnośnie potrzeb odczuwanych na poszczególnych wydziałach. Pozwala ocenić, na ile deficyt przestrzeni sygnalizowany przez kierowników jednostek znajduje uzasadnienie w wewnętrznych porównaniach, jakich owi kierownicy dokonują.

Niektóre wydziały próbują łagodzić deficyt przestrzeni lokalizując poszczególne działania w różnych miejscach w Warszawie. Zasadność takich prób rozwiązywania problemu zależy jednak od tego, czy w ramach wydziału daje się wyodrębnić pewne względnie izolowane jednostki (np. instytuty), które mogą funkcjonować w różnych miejscach, bez narażania studentów na zbyt długie podróże i pracowników na segmentację obszarów badawczych. Na wydziałach nie posiadających złożonej struktury instytutowej ani zróżnicowanych, niejednorodnych kierunków studiów brak pojedynczej lokalizacji może być słusznie traktowany jako uciążliwość.

Sytuacja lokalowa UW poprawia się z roku na rok. Oddanie do użytku budynku neofilologii pozwoliło Wydziałowi Neofilologii na radykalną poprawę warunków funkcjonowania. Oddanie do użytku centrów nowych technologii na Ochocie jest w stanie złagodzić deficyt przestrzeni odczuwany na wydziałach przyrodniczych. Jednak nadal pozostaje bez rozwiązania problem niedostatecznej przestrzeni odczuwanej przez niektóre jednostki nieprzyrodnicze, a zwłaszcza WO i WNE. Deficyt przestrzeni na tych wydziałach stanowi istotną barierę funkcjonowania UW.

Niedostateczna przestrzeń na niektórych wydziałach zagraża procesowi kształcenia. Wprawdzie kierownicy jednostek organizacyjnych starają się, by deficyt metrażu był jak najmniej dotkliwie odczuwany przez studentów I i II stopnia, ale odbywa się to kosztem innych funkcji uniwersytetu. Na przykład brak wolnych sal w soboty i w niedziele stanowi ograniczenie w rozwoju studiów podyplomowych. Najdotkliwszy jednak jest chyba brak przestrzeni biurowej. Na niektórych wydziałach, ani doktoranci, ani pracownicy (nawet samodzielni) nie dysponują indywidualnymi pokojami do pracy. Liczba krzeseł znajdujących się w katedrach czy zakładach jest z reguły znacznie mniejsza niż liczba pracowników i doktorantów, co sprawia, że trudno jest organizować zebrania naukowe. Ci, którzy mają dobre warunki do pracy w domu, mogą sobie jakoś powetować ten brak. Nawet jednak i w tym przypadku traci się możliwość, jaką daje przebywanie we wspólnej przestrzeni i stały kontakt z kolegami badającymi analogiczne problemy. Wielu pracowników – zwłaszcza młodych – sygnalizuje tego typu barierę dla rozwoju naukowego, albo nawet wręcz dla pracy w projektach badawczych.

Władze uniwersyteckie nie dysponują możliwością natychmiastowego rozwiązania problemu. Tym niemniej mogą i powinny – w ramach koordynacji działań – tak zagospodarowywać dostępne środki, by stopniowo eliminować najbardziej drastyczne przypadki złej sytuacji lokalowej. Przeprowadzona ankieta stanowi wskazówkę, gdzie owa sytuacja jest szczególnie dotkliwa.